Droga Trenerko/ Drogi Trenerze,

oddajemy w Twoje ręce gotowe scenariusze do warsztatów z edukacji finansowej w oparciu o kurs online „Pełny Portfel". Kurs jest dostępny na platformie e-learningowej www.online.fiiw.pl.
Kursu „Pełny portfel" to zestaw bardzo praktycznych informacji, porad i ćwiczeń, dzięki którym uczestnicy Twoich warsztatów nauczą się, jak rozumieć i tworzyć informacje. Ponadto rozwiną umiejętności matematyczne i kompetencje cyfrowe na bazie zagadnień z finansów osobistych, a także przeanalizują swoje zachowania finansowe.

Kurs składa się z 6 modułów:

1. *Budżet domowy*,
2. *Oszczędzanie w praktyce*,
3. *Rozsądne pożyczanie*,
4. *Bezpieczne finanse w internecie*,
5. *Prawa konsumenta*,
6. *Cele finansowe*.

Do każdego z modułów przygotowaliśmy szczegółowy scenariusz; warsztaty możesz realizować jako cykl 6 spotkań lub uczynić każde indywidualnym.

Wskazówki przed warsztatem

Dokładnie zapoznaj się z kursem online Pełny Portfel – na spokojnie przejdź go w trybie uczestnika, moduł po module, wykonaj wszystkie ćwiczenia, zapoznaj się z materiałami dodatkowymi.
Prowadzenie warsztatów z edukacji finansowej jest bardzo przyjemne, a jednocześnie stanowi duże wyzwanie dla trenera; ten spotyka uczestników w bardzo różnych momentach ich życia, często trudnych finansowo. Dlatego musi prowadzić warsztat bardzo umiejętnie, z dużym wyczuciem i szacunkiem do grupy. W ten sposób osiągnie cel szkoleniowy.

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Aby uzyskać dostęp do kursu, skontaktuj się z Fundacją Innowacja i Wiedza – podmiotem odpowiedzialnym za stworzenie kursu „Pełny Portfel" pod adresem email: fiiw@fiiw.pl.
W razie pytań lub problemów technicznych również zapraszamy do kontaktu pod powyższym adresem.

Proces uczenia się dorosłych

W procesie nauczania dorosłych ważne jest wykorzystywanie ich doświadczenia życiowego. Uczestnicy mają większą motywację do nauki, gdy uznają, że zdobyta wiedza pozwoli rozwiązać ważny dla nich problem, przełoży się na wymierne korzyści lub wiąże z ich własną sytuacją bądź zainteresowaniami. Motywacja wzrasta, gdy zajęcia prowadzone są na zasadzie wymiany i rozmowy, w ramach których uczestnicy bazują na swoim doświadczeniu i dotychczasowej wiedzy przy realizacji planów czy rozwiązywaniu problemów. Trener jest bardziej facylitatorem na warsztacie niż nauczycielem. Proces uczenia dorosłych jest bardziej efektywny, gdy trener stosuje zasadę ukierunkowania na uczącego się, która polega na powiązaniu treści programu nauczania z dotychczasową wiedzą dorosłych uczestników warsztatów oraz jej odniesieniu do ich sytuacji osobistej. Dorośli mają możliwość zastanowienia się nad nowymi treściami, a także odniesienia ich do własnej sytuacji życiowej.
Ludzie dorośli uczą się najlepiej, gdy:

- w procesie uczenia mają możliwość odwoływania się do własnego doświadczenia w rozwiązywaniu pojawiających się problemów bądź osiąganiu celów,
- rozumieją znaczenie i wartość tego, czego się uczą,
- mają wpływ na przebieg szkolenia lub warsztatu,
- działają dobrowolnie,
- oni i ich doświadczenia są uznawane za cenne i przydatne,
- mogą wyrażać siebie bez obawy o bycie ocenionym,
- mają prawo popełniać błędy,
- są aktywnie zaangażowani w procesie nauczania,
- zinterpretowali cele szkolenia jako swoje własne.

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA
Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Zbiór dobrych praktyk w zakresie prowadzenia warsztatów z edukacji finansowej

- Warsztaty z edukacji finansowej powinny być prowadzone cyklicznie. Wtedy wystąpi większe prawdopodobieństwo, że przekazana wiedza wywoła trwałą zmianę w życiu uczestników.
- W edukacji finansowej teoria to tylko część potrzebna do osiągnięcia sukcesu, znacznie więcej zależy od zaangażowania uczestników, praktykowania i planowania, zmiany starych zachowań i utrwalania nowych, utrzymywania motywacji na wysokim poziomie.
- Trener podczas kolejnych spotkań pracuje nad motywacją uczestników; przedstawia pozytywne przykłady osób, które pokonały kłopoty finansowe; również otwarcie mówi o trudnościach, jakie mogą się pojawić; angażuje uczestników do pracy na konkretnymi przypadkami; ustala z uczestnikami plan działania i dopytuje, czy udało im się wdrożyć zmiany w swoim życiu.
- Warsztaty jednorazowe są doskonałą okazją do przekazania wiedzy i przedstawienia praktycznych przypadków jej zastosowania. Rolą trenera w tym przypadku jest rozbudzenie zainteresowania, pozytywne zainspirowanie uczestników do wdrażanie w życie i/lub dalszego poszukiwania informacji na omawiany temat.
- Godzina rozpoczęcia warsztatów powinna być przystosowana do rytmu dnia odbiorców.
- Dobrą zasadą jest nie przeładowywanie programu szkolenia, lepiej więcej czasu poświęcić na przeanalizowanie przypadków z życia niż przedstawienie teorii.
- Początkujący trenerzy niejednokrotnie mają lęk przed tym, czy uda im się wypełnić czas przeznaczony na warsztat. Odpowiedzią jest przećwiczenie warsztatu wśród znajomych i posiadanie własnych, dodatkowych materiałów, np. filmów czy ćwiczeń.

Literatura:

Hojnor M.; Kamińska M., *Zyskaj więcej! Edukacja ekonomiczna dla osób zagrożonych wykluczeniem ekonomicznym*, Fundacja Innowacja i Wiedza, Warszawa 2015
Holton E. F.; Knowles M.S.; Swanson R., *Edukacja dorosłych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009
Kazimierska I., Lachowicz I., Piotrowska L., *Uczenie się dorosłych. Cykl Kolba*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2014
Matras J.; Żak R., *Trener w rolach głównych. Podręcznik pracy trenera*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018
Mikulski P., *Podręcznik uczestnika projektu. Prowadzenie szkoleń cz.1*, Warszawa 2013

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Więc już od dziś zacznij sprytnie zarządzać swoim budżetem domowym i przejmij kontrolę nad swoimi pieniędzmi! Trzymamy kciuki!

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Scenariusz przeprowadzenia warsztatu „Budżet domowy” w oparciu o I. moduł kursu online „Pełny Portfel”

Czas trwania warsztatu: 8 godziny szkoleniowych.

Grupa docelowa: osoby o niskich umiejętnościach i kompetencjach społecznych, zainteresowane podniesieniem poziomu wiedzy i umiejętności w zakresie rozsądnego zarządzania finansami osobistymi.

Cele

1. Podniesienie świadomości uczestników w zakresie efektywnego zarządzania finansami osobistymi.
2. Zdefiniowanie źródeł dochodów i wydatków w rodzinnym lub indywidualnym budżecie domowym.
3. Podział wydatków na kategorie potrzebne do prowadzenia budżetu domowego.
4. Zaprezentowanie różnych form prowadzenia budżetu domowego, określenie realnych celów finansowych.

Kompetencje uczestników po zakończeniu warsztatu

- Wiedzą, że podstawą efektywnego zarządzania finansami osobistymi jest regularne prowadzenia budżetu domowego w dowolnie wybranej przez siebie formie.
- Potrafią kontrolować własne wydatki, w tym szczególnie na żywność.
- Są w stanie wybrać dla siebie najlepszy sposób prowadzenia budżetu domowego.
- Rozumieją potrzebę utworzenia funduszu na nagłe wydatki.
- Znają pojęcie sezonowości budżetu domowego.

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Potrzebne materiały:

- flipchart,
- ekran lub rzutnik,
- wydrukowane ćwiczenia,
- czyste kartki, notatnik i długopisy dla uczestników,
  komputer stacjonarny lub laptop z dostępem do internetu dla każdego uczestnika warsztatów.

Wymagane przed warsztatem

Trenerze,
zaloguj każdego uczestnika warsztatów na platformie www.onine.fiiw.pl. Następnie udostępnij uczestnikom login i hasło. Poproś o zalogowanie się na platformę i o przejście do I. modułu kursu „Pełny Portfel".

Przebieg warsztatu

Czas i forma pracy	Cel warsztatów	Przebieg	Potrzebne do przeprowadzenia
30 min.: dyskusja	Integracja osób uczestniczących w	• Przywitaj się z uczestnikami. Przedstaw się krótko i w taki sposób, aby uczestnicy czuli się przy Tobie komfortowo. Zaprezentuj swoje	Arkusz z tematem i celami warsztatu (stworzony przed

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

	szkoleniu, oswojenie ich z tematyką.	merytoryczne przygotowanie do przeprowadzania warsztatu. Możesz podać jakiś szczegół, który łączy Cię z grupą (miejsce urodzenia, wychowania, miejsce zamieszkania dziadków/rodziców). Podziękuj uczestnikom za przybycie, doceń, że poświęcają wolny czas na podniesienie wiedzy i umiejętności. • Powiedz, jaką organizację reprezentujesz, i przybliż krótko jej profil. • Przygotuj arkusz z tematem i hasłowo zapisanymi celami warsztatu, a następnie przedstaw go na forum. Umieść arkusz w sali tam, gdzie będzie widoczny dla uczestników, i odwołuj się do poszczególnych celów na arkuszu.. • Wyjaśnij, że warsztat będzie realizowany według „blended learning" – czyli metody kształcenia, która łączy tradycyjne sposoby nauki na sali szkoleniowej z aktywnościami wykonywanymi przez uczestników za pomocą komputera. Uczestnicy zrealizują moduł I. kursu online „Pełny Portfel", pracując na komputerach, jak i na forum sali szkoleniowej. • Zaproś uczestników do przedstawienia się i wskazania jednej cechy, której u siebie lubią. Taka autoprezentacja umożliwia każdemu z uczestników zabranie głosu na forum grupy i obniża atmosferę napięcia na początku warsztatu. • Zainicjuj wspólne przygotowanie zasad organizacyjnych panujących na warsztacie, czyli ustalenie tzw. kontraktu z grupą. np. nieprzerywanie sobie nawzajem, słuchanie innych uczestników i nieocenianie ich wypowiedzi, dzielenie się	warsztatem) (Wprowadzenie jest przygotowane dla jednorazowego szkolenia. Jeśli prowadzisz warsztaty z wybranych lub wszystkich sześciu modułów kursu „Pełny Portfel", odpowiednio dostosuj wprowadzenie i pomiń przedstawienie).

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		doświadczeniami, niekorzystanie z telefonów komórkowych (o ile nie wystąpi sytuacja awaryjna), zachowanie tajemnicy w przypadku podzielenia się prywatnymi informacjami (zasada poufności bądź też czterech ścian). • Poproś uczestników, aby wyrażali oczekiwania wobec warsztatu i zadawali pytania. Dzięki temu zajęcia będą dopasowany do ich potrzeb. • Powiedz, że żaden warsztat nie jest taki sam, jak poprzedni. Zawsze różni się w paru aspektach przez różny poziom wiedzy, doświadczenia i sytuację życiową uczestników. Celem takiego wprowadzenia jest pozytywne nastawienie uczestników wobec szkolenia, trenera i siebie nawzajem. • Powiedz uczestnikom, że sukces warsztatu zależy od ich zaangażowania i zachęć ich do dzielenia się swoim doświadczeniami w zakresie tematyki warsztatu. • Przedstaw ramy czasowe warsztatu oraz planowane przerwy.	
20 min.: dyskusja	Wprowadzenie uczestników w tematykę warsztatu. Dyskusja na temat prowadzenia budżetu domowego.	• Zapytaj uczestników, czy uczestniczyli już kiedyś w warsztacie z edukacji finansowej. Zapytaj, czy któryś z nich prowadzi budżet domowy, czyli regularnie zapisuje swoje dochody i wydatki i planuje je na kolejne miesiące. Nie zniechęcaj się, jeśli usłyszysz, że uczestnicy nie prowadzą budżetu domowego. Zachęć ich, aby potraktowali uczestnictwo w warsztacie jako pierwszy krok w kierunku świadomego zarządzania swoim finansami. Powiedz, że dzięki prowadzeniu budżetu domowego przyjmujemy kontrolę nad swoim finansami, wiemy na jakie wydatki możemy sobie	Kartki na notatki dla osób uczestniczących, flipchart do zapisania wniosków Wskazówka: Wszystkie arkusze powstałe podczas warsztatu przyklejaj na ścianę sali szkoleniowej, tak aby uczestnicy mieli je w zasięgu

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA
Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		pozwolić; zwiększa się nasze poczucie kontroli i bezpieczeństwa. Mówimy naszym pieniądzom, dokąd mają iść, a nie popadamy w zastanowienie, gdzie się rozeszły.	wzroku przez cały czas trwania warsztatu.
25 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 1. modułu 1. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Co to jest budżet domowy?”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: ćwiczenie, praca indywidualna i dyskusja	Zastosowanie zdobytej wiedzy.	• Zachęć uczestników do wykonania Ćwiczenia 1.: „Siła nawyków w finansach osobistych”. Poproś ich o podzielenie się wnioskami z wykonanego ćwiczenia.	Wydrukowane Ćwiczenie 1.
20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem numer 2 modułu 1 kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału: „Na czym polega prowadzanie budżetu domowego: od czego zacząć?”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: praca indywidualna	Ćwiczenie.	• Zaproś uczestników do wykonania Ćwiczenia 2. w pliku Excel na komputerze. Poproś, aby na początek zapisali 5 wydatków, jakie ostatnio ponieśli, następnie poproś, aby przesłali plik na swoją pocztę email i uzupełniali go sukcesywnie przez następne 4 tygodnie. Dzięki temu ćwiczeniu wyrobią nawyk zapisywania swoich wydatków.	Komputer z dostępem do internetu

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

25 min.: praca w grupach		• Podziel uczestników na dwie grupy. Rozdaj arkusze i flamastry. Zadaniem grupy 1. jest zapisanie jak najwięcej przykładów źródeł dochodów gospodarstwa domowego. Zadaniem grupy 2. zaś zapisanie jak najwięcej przykładów wydatków ich gospodarstwa domowego. Uczestnicy mają 5 minut na ćwiczenie. Włącz stoper, motywuj grupowiczów do aktywnego uczestnictwa w ćwiczeniu. • Po upływie 5 minut zawieś wyniki pracy w widocznym miejscu. Podziękuj za uczestnictwo i przejdź do podsumowania. • Wniosek 1.: wydatków jest zawsze więcej niż dochodów; wydawać możemy w nieskończoność; trudniej jest znaleźć źródła dochodów. • Wniosek 2.: sposobem na osiągnięcie równowagi finansowej jest stopniowe ograniczanie wydatków, a także zwiększanie i zróżnicowanie źródeł dochodów. • Uczestnicy mogą podważać sensowność warsztatu ze względu na ich niskie dochody. Nie zrażaj się tym i powiedz, że każdym budżetem można zarządzać efektywniej. Przedstaw, czym jest budżet domowy. Budżet domowy to zestawienie i podział dochodów i wydatków na kategorie, które dadzą podstawy do prowadzenia budżetów rodziny. • Użyj arkusza wydatków do stworzenia głównych kategorii budżetu domowego. Powinny się tam znaleźć kategorie, takie jak: artykuły spożywcze, chemia, media, abonamenty, edukacja, transport, używki.	

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		• Powiedz, że prowadzenie budżetu domowego pomaga nadać kierunek pieniądzom, powiedzieć im, gdzie mają iść, aby nie popaść w zastanowienie, gdzie się rozeszły.	
30 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałami: 4. i 5. modułu I. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziałów: „Kategorie dochodów” i „Kategorie wydatków”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: praca indywidualna i dyskusja	Praca z podrozdziałem 6. modułu I. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału: „Sposoby prowadzenia budżetu domowego: narzędzia i aplikacje”. • Wyjaśnij uczestnikom, że najlepszym sposobem prowadzania budżetu domowego jest ten, z którym czują się najlepiej. Można zarówno prowadzić budżet w zeszycie, w Excelu, jak i w aplikacji mobilnej. Najważniejsze, aby robić to regularnie i konsekwentnie. Przedstaw przygotowanych w ramach kursu plik w Excelu o nazwie „Budżet domowy”. Dla osób, które nie znają obsługi programu, pokaż, jak wpisywać wartości w kolumny i wiersze.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 7. modułu I. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału: „Sezonowość budżetu domowego”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: praca indywidualna	Ćwiczenie – zastosowanie w praktyce zdobytej	• Poproś każdego uczestnika o wykonania ćwiczenia 7 Lista sezonowych wydatków w pliku Excel na swoim komputerze. Zastanówcie się wspólnie jakie wydatki powtarzają się cyklicznie w	Arkusz papieru dla każdej grupy

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

	wiedzy.	poszczególnych miesiącach a następnie zachęć uczestników do wpisania ich w odpowiednie kolumny w pliku na komputerze. Dodatkowo powiedz uczestnikom aby wysłali plik na swoją pocztę email, jeśli któryś z uczestników nie wie jak to zrobić, pomóż.	
20 min.: praca indywidualna i dyskusja	Praca z podrozdziałem 8. modułu I. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału: „Organizowanie rachunków”. Porozmawiaj z uczestnikami o wyrobieniu nawyku przeglądania paragonów, poproś, aby wyjęli paragony jakie mają zgromadzone w portfelu lub torebce w tej chwili na spokojnie przeanalizowali ceny produktów, ewentualne niepotrzebne zakupy.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: Praca indywidualna	Ćwiczenie – zastosowanie w praktyce zdobytej wiedzy.	• Zaproś uczestników do wykonania Ćwiczenia 3.: „Budżet Państwa Kowalskich”. • Następnie zachęć uczestników do wykonania Ćwiczenia 6.: „Słoiki w Excelu” na komputerze.	Wydrukowane Ćwiczenie 3. Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
30 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałami: 9. i 10. modułu I. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziałów: „Nagłe wydatki” i „Podsumowanie”.	
15 min.: praca w parach	Ćwiczenie – Zastosowanie zdobytej wiedzy w praktyce.	• Podziel uczestników na zespoły dwuosobowe i poproś, aby w parach popracowali nad Ćwiczeniem 4. Przygotowanie planu w sytuacjach awaryjnych. Zachęć uczestników do dyskusji o tym, jak do tej pory radzili sobie w sytuacjach kryzysowych. Następnie powiedz, że najlepszym sposobem są przygotowania i posiadanie	Wydrukowane Ćwiczenie 4.

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		odłożonych pieniędzy na czarną godzinę, aby pierwszym rozwiązaniem nie było zaciągniecie pożyczki.	
5 min.: test	Sprawdzenie zdobytej wiedzy.	• Zachęć uczestników do wykonania testu cząstkowego, podsumowującego I. moduł. Pogratuluj uczestnikom, którzy zaliczyli test. Z osobami, którym się nie udało, przeanalizuj pytania i odpowiedzi. Poproś o ponowne wykonanie testu. Udzielnie 4 prawidłowych odpowiedzi na 5 pytań umożliwia jego zaliczenie.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: dyskusja	Podsumowanie zmian w wiedzy i umiejętnościach osób uczestniczących i utrwalenie ich z szansą na realizację.	• Poproś uczestników, aby wskazali jedną najważniejszą rzecz, jaką zapamiętają z warsztatu, zachęć również do przytoczenia przykładów, które wdrożą w życie. • Podsumuj merytoryczną treść wskazując najważniejsze kwestie: budżet domowy, kategorie dochodów i wydatków, sposoby prowadzania budżetu domowego, fundusz na nieprzewidziane wydatki. • Zachęć uczestników do korzystania ze swoich praw jako konsumenci. Powiesz, że przekłada się to na zasoby portfela. • Poproś o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej ze wskazaniem, jakie inne tematy w zakresie edukacji finansowej byłyby interesujące dla uczestników. • W ramach pracy domowej poproś uczestników, aby porozmawiali z co najmniej dwiema osobami, np. sąsiadką czy krewnym, i przekazali im wiedzę nabytą na warsztatach. • Podziękuj za aktywny udział i zakończ warsztat.	Notatnik

Ćwiczenie: Siła nawyków w finansach osobistych

Co sądzisz o przedstawionej w animacji historii?

Jakie zachowanie dotyczące zarządzania budżetem domowym powtarzasz po swoich rodzicach?

Jakie działania finansowe wykonujesz rutynowo i bez zastanowienia?

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Co planujesz zmienić w swoich finansach po zapoznaniu się z tą historią?

Ćwiczenie: Budżet domowy

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	SUMA
PRZYCHODY (NETTO)													0
Wynagrodzenie	1000	200											1200
Renta													0
Świadczenia socjalne													0
Zasiłek rodzinny													0
													0
													0
													0
RAZEM PRZYCHODY	1000	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1200

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

WYDATKI (BRUTTO)													0
Produkty spożywcze i przemysłowe													0
Obsługa długu – spłata rat kredytów i pożyczek	200												200
Transport													0
Opłaty za mieszkanie, czynsz		900											900
Opłaty, media, woda, energia													0
Abonament za telefon, inne subskrypcje													0
Edukacja dzieci													0
Zdrowie, lecznie i leki													0
Rozrywka													0
Ubezpieczenie													0
Ubrania													0
													0
													0
													0
RAZEM WYDATKI	200	900	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1100
STAN NA KONIEC MIESIĄCA	800	–700	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100

Ćwiczenie: Budżet Kowalskich

Rodzina Kowalskich dysponuje miesięcznym budżetem w wysokości **4600 zł**. Przygotuj podział budżetu rodziny i wskaż kwoty jakie będą przypadały na poszczególne 6 kategorii.

Metoda 6 słoików Harva Ekera	
Opłaty stałe 55% Pieniądze na pokrycie kosztów życia codziennego, m.in. rachunki, żywność, transport.	
Większe zakupy 10 % Pieniądze na większe zakupy, np. wakacje, remont, samochód itd.	
Edukacja 10% Pieniądze na edukację i rozwój np. szkolenia, kursy, warsztatów, książki. Taka inwestycja w nasz rozwój osobisty.	
Inwestycje 10% Środki gromadzone na przyszłość .Z tego konta nie podejmujemy pieniędzy.	
Przyjemności 10 % Pieniądze na nasze przyjemności np. zakupy, wyjście na kolację czy do kina.	
Konto dla innych 5% Pieniądze dla innych. Pieniądze przeznaczamy na cele charytatywne, imieniny czy urodziny, prezenty weselne.	

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Ćwiczenie: Przygotowanie planu postępowania w sytuacjach awaryjnych

NAGŁE WYDATKI I JAK SOBIE Z NIMI PORADZISZ	
Nagłe wydarzenia (związane z mniejszymi wydatkami, do 1 000 zł)	**Jak sobie z poradzisz z wydatkiem?**
Nagłe wydarzenia (związane z większymi wydatkami, powyżej 1000 zł)	**Jak sobie z powadzisz z wydatkiem?**

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Zapisz w czym Tobie pomoże fundusz awaryjny:

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Scenariusz przeprowadzenia warsztatu „Oszczędzanie w praktyce” w oparciu o II. moduł kursu online „Pełny Portfel”

Czas trwania warsztatu: 8 godzin szkoleniowych.

Grupa docelowa: osoby o niskich umiejętnościach i kompetencjach społecznych, zainteresowane podniesieniem poziomu wiedzy i umiejętności w zakresie rozsądnego zarządzania finansami osobistymi.

Cele

1. Przedstawienie podstawowych zagadnień związanych z oszczędzaniem.
2. Zapoznanie uczestników z narzędziami finansowymi służącymi do oszczędzania.
3. Przedstawienie psychologicznych aspektów oszczędzania.
4. Podniesienie świadomości uczestników w zakresie sposobów na oszczędzanie.

Kompetencje uczestników po zakończeniu warsztatu

- Rozumieją, że oszczędzanie to nie tylko odkładanie pieniędzy ale i zachowania oszczędnościowe.
- Potrafią wymienić sposoby na sprytne zakupy oraz oszczędzanie na wydatkach stałych.
- Wiedzą, jak zapanować nad ginącymi pieniędzmi.
- Znają aplikacje mobilne służące do oszczędzania.

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Potrzebne materiały:

- flipchart,
- ekran lub rzutnik,
- wydrukowane ćwiczenia,
- czyste kartki, notatnik i długopisy dla uczestników,
- komputer stacjonarny lub laptop z dostępem do internetu dla każdego uczestnika warsztatów.

Wymagane przed warsztatem

Trenerze,
zaloguj każdego uczestnika warsztatów na platformie www.onine.fiiw.pl. Następnie udostępnij uczestnikom login i hasło. Poproś o zalogowanie się na platformę i o przejście do II. modułu kursu „Pełny Portfel".

Przebieg warsztatu

Czas i forma pracy	**Cel pracy**	**Przebieg**	**Potrzebne do przeprowadzenia**
30 min.: dyskusja	Integracja osób uczestniczących w szkoleniu, oswojenie ich z tematyką	• Przywitaj się z uczestnikami. Przedstaw się krótko i w taki sposób, aby uczestnicy czuli się przy Tobie komfortowo. Zaprezentuj swoje merytoryczne przygotowanie do przeprowadzania warsztatu. Możesz podać jakiś szczegół, który łączy Cię z grupą (miejsce urodzenia, wychowania, miejsce zamieszkania	Arkusz z tematem i celami warsztatu (stworzony przed warsztatem) (Wprowadzenie jest

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA
Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

	oszczędzania pieniędzy i zachowań oszczędnościowych.	dziadków/rodziców). Podziękuj uczestnikom za przybycie, doceń, że poświęcają wolny czas na podniesienie wiedzy i umiejętności. • Powiedz, jaką organizację reprezentujesz, i przybliż krótko jej profil. • Przygotuj arkusz z tematem i hasłowo zapisanymi celami warsztatu, a następnie przedstaw go na forum. Umieść arkusz w sali tam, gdzie będzie widoczny dla uczestników, i odwołuj się do poszczególnych celów na arkuszu.. • Wyjaśnij, że warsztat będzie realizowany według „blended learning" – czyli metody kształcenia, która łączy tradycyjne sposoby nauki na sali szkoleniowej z aktywnościami wykonywanymi przez uczestników za pomocą komputera. Uczestnicy zrealizują moduł II. kursu online „Pełny Portfel", pracując na komputerach, jak i na forum sali szkoleniowej. • Zaproś uczestników do przedstawienia się i wskazania jednej cechy, której u siebie lubią. Taka autoprezentacja umożliwia każdemu z uczestników zabranie głosu na forum grupy i obniża atmosferę napięcia na początku warsztatu. • Zainicjuj wspólne przygotowanie zasad organizacyjnych panujących na warsztacie, czyli ustalenie tzw. kontraktu z grupą. np. nieprzerywanie sobie nawzajem, słuchanie innych uczestników i nieocenianie ich wypowiedzi, dzielenie się doświadczeniami, niekorzystanie z telefonów komórkowych (o ile nie wystąpi sytuacja awaryjna), zachowanie tajemnicy w przypadku podzielenia się prywatnymi informacjami (zasada poufności bądź też czterech ścian).	przygotowane dla jednorazowego szkolenia. Jeśli prowadzisz warsztaty z wybranych lub wszystkich sześciu modułów kursu „Pełny Portfel", odpowiednio dostosuj wprowadzenie i pomiń przedstawienie).

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		• Poproś uczestników, aby wyrażali oczekiwania wobec warsztatu i zadawali pytania. Dzięki temu zajęcia będą dopasowany do ich potrzeb. • Powiedz, że żaden warsztat nie jest taki sam, jak poprzedni. Zawsze różni się w paru aspektach przez różny poziom wiedzy, doświadczenia i sytuację życiową uczestników. Celem takiego wprowadzenia jest pozytywne nastawienie uczestników wobec szkolenia, trenera i siebie nawzajem. • Powiedz uczestnikom, że wiedza zależy od ich zaangażowania i zachęć ich do dzielenia się swoim doświadczeniami w zakresie tematyki warsztatu. • Przedstaw ramy czasowe warsztatu oraz planowane przerwy.	
30 min.: dyskusja	Wprowadzenie uczestników w tematykę warsztatu. Dyskusja na temat podstawowych pojęć związanych z oszczędzaniem.	• Poproś uczestników, aby powiedzieli czym dla nich jest oszczędzanie i z czym się kojarzy. Dla wieli osób oszczędzanie będzie trudnym tematem, w przypadku ograniczonych budżetów osoby, często nie mają miejsca na wprowadzenie oszczędności. Można zamiennie używać słowa odkładanie zamiast oszczędzanie, które kojarzy się z zaciskaniem pasa. Dodatkowo jeśli osoby mają wyznaczony cel finansowy to tym łatwiej jest im zrezygnować z innych, mniej ważnych rzeczy.	Notatnik, flipchart do zapisania wniosków Wskazówka: Wszystkie arkusze powstałe podczas warsztatu przyklejaj na ścianę sali szkoleniowej, tak aby uczestnicy mieli je w zasięgu wzroku przez cały czas trwania warsztatu.
30 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 1. modułu II. kursu	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału: „Czy z każdego budżetu da się zaoszczędzić?”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

	„Pełny Portfel”.		
30 min.: ćwiczenie	Zastosowanie zdobytej wiedzy	• Rozdaj uczestnikom wydrukowane Ćwiczenie 1. Cele oszczędnościowe . Poproś o uzupełnienie 3 celów oszczędnościowych.	Wydrukowane Ćwiczenie 1.
30 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 2. modułu II. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Jak zapanować nad ginącymi pieniędzmi?”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
15 min.: praca indywidualna	Ćwiczenie.	• Zaproś uczestników do Ćwiczenia 2.: „Zbędne wydatki”. Zachęć uczestników aby dokonali dokładnej analizy czy zdarza się im ponosić zbędne wydatki, dodatkowo mogą dopisać swoje przykłady nie znajdujące się na liście.	Wydrukowane Ćwiczenie 2.
20 min.: praca indywidualna	Ćwiczenie na komputerze w pliku Excel.	• Zaproś uczestników do wykonania Ćwiczenia: „Koszt drobnych wydatków na komputerze”. Zachęć uczestników, aby wpisali realne koszty ponoszone na poszczególne wydatki lub dopisali swoje kategorie. Poproś uczestników, aby wysłali plik ćwiczenia na swoją pocztę email, aby mogli do nich wrócić w wybranym przez siebie czasie i przeanalizować go z członkami rodziny.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
30 min praca indywidualna	Praca z podrozdziałami: 3. i 4. modułu II. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziałów „Sposoby oszczędzania” i „Narzędzia służące do oszczędzania”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.:	Zastosowanie w	• Zaproś uczestników do dyskusji i zachęć do podzielenia się ich	Notatnik

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

dyskusja	praktyce zdobytej wiedzy.	sposobami na odkładanie pieniędzy. Zapytaj, czy widzą możliwość wprowadzenia proponowanych sposobów oszczędzania.	
30 min.: praca w grupach	Sprawdzenie zdobytej wiedzy	• Podziel uczestników na 3– lub 4 –osobowe zespoły i poproś, aby każdy z nich wypracował po 5 sposobów oszczędzania na wydatkach stałych, jak: prąd, woda, energia, gaz. Zachęć reprezentanta każdej grupy do przedstawienie wypracowanych sposobów na forum grupy.	Arkusze z flipcharta do zapisywania wniosków
30 min.: praca indywidualna i dyskusja	Praca z podrozdziałami 5. i 6. modułu II. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziałów „Praktyczne sposoby na wydatkach stałych” i „Sposoby oszczędzania na zakupach” . Przedyskutuj z uczestnikami kwestie oszczędzania na wydatkach spożywczych. W sytuacji ograniczonego budżetu właśnie w tych wydatkach można szukać oszczędności poprzez lepsze planowanie, np. posiłków na cały tydzień, kupowanie tylko takiej ilości produktów, która zostanie wykorzystania, gotowanie odpowiedniej ilości jedzenia, niemarnowanie, sprawdzanie dat przydatności do spożycia.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
30 min.: praca w parach	Praca z podrozdziałami 7 i 8 modułu II. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziałów „Aplikacje do oszczędzania” i „Podsumowanie”. Zachęć uczestników do zapoznania się z aplikacjami mobilnymi i zainstalowania ich na swoich telefonach. Jeżeli uczestnicy nie instalowali do tej pory aplikacji mobilnych, pomóż im w tym.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
5 min.: test	Sprawdzenie zdobytej wiedzy.	• Zachęć uczestników do wykonania testu cząstkowego podsumowującego II. moduł. Pogratuluj uczestnikom, którzy zaliczyli test. Z osobami, którym się to nie udało, przeanalizuj pytania i odpowiedzi, a następnie poproś o ponowne wykonanie	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika

		testu. Udzielnie 4 prawidłowych odpowiedzi na 5 pytań umożliwia jego zaliczenie.	
30 min.: dyskusja	Podsumowanie zmian w wiedzy i umiejętnościach osób uczestniczących i utrwalenie ich z szansą na realizację	• Poproś uczestników, aby wskazali jedną najważniejszą rzecz, jaką zapamiętają z warsztatu, zachęć również do przytoczenia przykładów, które wdrożą w życie. • Podsumuj merytoryczną treść, wskazując na najważniejsze kwestie: psychologiczne aspekty oszczędzania, sposoby oszczędzania na wydatkach stałych, sposoby oszczędzania na zakupach, uciekające pieniądze, efekt latte, efekt Diderota. • Zachęć uczestników do korzystania z przysługujących im praw konsumenckich. Przypomnij, że przekłada się to zasoby portfela. • Poproś o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej ze wskazaniem, jakie inne tematy w zakresie edukacji finansowej byłyby interesujące dla uczestników. • W ramach pracy domowej poproś uczestników o rozmowę z co najmniej dwiema osobami, np. sąsiadką czy krewnym, i aby przekazali im wiedzę nabytą na warsztatach. • Podziękuj za aktywny udział w i zakończ warsztat.	Notatnik

Scenariusz przeprowadzenia warsztatu „Rozsądne pożyczanie” w oparciu o III. moduł kursu online „Pełny Portfel”

Czas trwania warsztatu: 8 godzin szkoleniowych.

Grupa docelowa: osoby o niskich umiejętnościach i kompetencjach społecznych, zainteresowane podniesieniem poziomu wiedzy i umiejętności w zakresie rozsądnego zarządzania finansami osobistymi.

Cele

1. Przedstawienie podstawowych zagadnień związanych z rozsądnym pożyczaniem pieniędzy i sytuacji w jakich pożyczanie może być uzasadnione.
2. Zapoznanie uczestników z różnicami pomiędzy kredytem a pożyczką.
3. Zaprezentowanie uprawnień komornika i windykatora.
4. Podniesienie świadomości uczestników w zakresie strategii wychodzenia z zadłużenia.

Kompetencje uczestników po zakończeniu warsztatu

- Rozumieją, jakie konsekwencje niesie za sobą zaleganie ze spłatami zobowiązań.
- Potrafią wskazać formalne i nieformalne sposoby pożyczania pieniędzy.
- Wiedzą, gdzie sprawdzić aktualną wysokość długów.
- Znają pojęcie spirali zadłużenia.

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Potrzebne materiały:

- flipchart,
- ekran lub rzutnik,
- wydrukowane ćwiczenia,
- czyste kartki, notatnik i długopisy dla uczestników,
- komputer stacjonarny lub laptop z dostępem do internetu dla każdego uczestnika warsztatów.

Wymagane przed warsztatem

Trenerze,
zaloguj każdego uczestnika warsztatów na platformie www.onine.fiiw.pl. Następnie udostępnij uczestnikom login i hasło. Poproś o zalogowanie się na platformę i o przejście do III. modułu kursu „Pełny Portfel".

Przebieg warsztatu

Czas i forma pracy	Cel pracy	Przebieg	Potrzebne do przeprowadzenia
30 min.: dyskusja	Integracja osób uczestniczących w szkoleniu, oswojenie ich z	• Przywitaj się z uczestnikami. Przedstaw się krótko i w taki sposób, aby uczestnicy czuli się przy Tobie komfortowo. Zaprezentuj swoje merytoryczne przygotowanie do przeprowadzania warsztatu. Możesz podać jakiś szczegół, który łączy Cię z grupą (miejsce	Arkusz z tematem i celami warsztatu (stworzony przed warsztatem)

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA
Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

	tematyką rozsądnego pożyczania pieniędzy.	urodzenia, wychowania, miejsce zamieszkania dziadków/rodziców). Podziękuj uczestnikom za przybycie, doceń, że poświęcają wolny czas na podniesienie wiedzy i umiejętności. • Powiedz, jaką organizację reprezentujesz, i przybliż krótko jej profil. • Przygotuj arkusz z tematem i hasłowo zapisanymi celami warsztatu, a następnie przedstaw go na forum. Umieść arkusz w sali tam, gdzie będzie widoczny dla uczestników, i odwołuj się do poszczególnych celów na arkuszu. • Wyjaśnij, że warsztat będzie realizowany według „blended learning" – czyli metody kształcenia, która łączy tradycyjne sposoby nauki na sali szkoleniowej z aktywnościami wykonywanymi przez uczestników za pomocą komputera. Uczestnicy zrealizują moduł III. kursu online „Pełny Portfel", pracując na komputerach, jak i na forum sali szkoleniowej. • Zaproś uczestników do przedstawienia się i wskazania jednej cechy, której u siebie lubią. Taka autoprezentacja umożliwia każdemu z uczestników zabranie głosu na forum grupy i obniża atmosferę napięcia na początku warsztatu. • Zainicjuj wspólne przygotowanie zasad organizacyjnych panujących na warsztacie, czyli ustalenie tzw. kontraktu z grupą. np. nieprzerywanie sobie nawzajem, słuchanie innych uczestników i nieocenianie ich wypowiedzi, dzielenie się doświadczeniami, niekorzystanie z telefonów komórkowych (o ile nie wystąpi sytuacja awaryjna), zachowanie tajemnicy w	(Wprowadzenie jest przygotowane dla jednorazowego szkolenia. Jeśli prowadzisz warsztaty z wybranych lub wszystkich sześciu modułów kursu „Pełny Portfel", odpowiednio dostosuj wprowadzenie i pomiń przedstawienie).

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		przypadku podzielenia się prywatnymi informacjami (zasada poufności bądź też czterech ścian). • Poproś uczestników, aby wyrażali oczekiwania wobec warsztatu i zadawali pytania. Dzięki temu zajęcia będą dopasowany do ich potrzeb. • Powiedz, że żaden warsztat nie jest taki sam, jak poprzedni. Zawsze różni się w paru aspektach przez różny poziom wiedzy, doświadczenia i sytuację życiową uczestników. Celem takiego wprowadzenia jest pozytywne nastawienie uczestników wobec szkolenia, trenera i siebie nawzajem. • Powiedz uczestnikom, że wiedza zależy od ich zaangażowania i zachęć ich do dzielenia się swoim doświadczeniami w zakresie tematyki warsztatu. • Przedstaw ramy czasowe warsztatu oraz planowane przerwy.	
20 min.: dyskusja	Wprowadzenie uczestników w tematykę warsztatu. Dyskusja na temat podstawowych kwestii związanych z pożyczaniem pieniędzy.	• Zaproś uczestników do dyskusji na temat pożyczenia pieniędzy. Zapytaj uczestników o ich podejście do pożyczania pieniędzy. To jest bardzo ważne pytanie gdyż często tu osoby deklarują, iż wogóle nie pożyczają pieniędzy a w rzeczywistości borykają się z problemem zadłużenia. Powiedz, że aktualnie prawie 3 miliony Polaków jest zadłużonych to znaczy, że nie regulują swoich zobowiązań finansowych w terminie. Zobowiązanie finansów, np. rata kredytu niezapłacona w terminie, jest długiem.	Notatnik flipchart do zapisania wniosków Wskazówka: Wszystkie arkusze powstałe podczas warsztatu przyklejaj na ścianę sali szkoleniowej, tak aby uczestnicy mieli je w zasięgu wzroku przez cały czas trwania warsztatu.

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 1. modułu III. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału: „Kiedy pożyczanie jest uzasadnione?”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: ćwiczenie	Zastosowanie zdobytej wiedzy.	• Rozdaj uczestnikom wydrukowane Ćwiczenie 1.: „Kiedy pożyczanie ma sens?”. Poprowadź uczestników poprzez analizę poszczególnych przykładów ćwiczenia, daj im czas na zastanowienie się nad tematem.	Wydrukowane Ćwiczenie 1.
20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 2. modułu III. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału • „Różnice między kredytem a pożyczką”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
15 min.: Praca indywidualna	Ćwiczenie.	• Zaproś uczestników do ćwiczenia 2 Kalkulator kredytów. Uczestnicy wykonują ćwiczenia na swoich komputerach.	Wydrukowane Ćwiczenie 2.
20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 3. modułu III. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału: „Formalne i nieformalne opcje pożyczanie pieniędzy”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: praca w grupach	Ćwiczenie.	• Podziel uczestników na 3– lub 4 –osobowe zespoły. Poproś, aby każdy z nich znalazł w internecie umowę na pożyczkę z bankiem, parabankiem, SKOK –iem i osoba prywatną. Następnie przedyskutujcie razem, jakie zapisy znajdują się w umowach. Przedstaw zapisy, które nie powinny się znaleźć w umowie. Zachęć uczestników do konsultowanie treści umów ze specjalistą	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		– prawnikiem, doradca finansowym – jeśli nie rozumieją jakichś zapisów. Jeśli planują zaciągnąć zobowiązanie finansowe na szereg lat, to mogą zrobić to tylko wtedy, gdy rozumieją, do czego zobowiązują się w umowie.	
20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 4. modułu III. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału: „Pułapki kredytowe, wiarygodność instytucji finansowej”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: ćwiczenie	Zastosowanie w praktyce zdobytej wiedzy.	• Zaproś uczestników do znalezienie w internecie stron: Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznika Finansowego, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Poproś uczestników, aby na odnaleźli na nich materiały edukacyjne. Następnie zachęć, aby wrócili do tych materiałów po warsztacie i poszerzyli jeszcze swoją wiedzę na temat instytucji chroniących konsumentów na rynku finansowym.	Notatnik, komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
30 min.: praca indywidualna i dyskusja	Praca z podrozdziałami: 5. i 6. modułu III. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziałów: „Rzeczywista Roczna Stopa Oprocentowania” i „Konsekwencje zalegania ze spłatami”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: praca indywidualna	Sprawdzenie zdobytej wiedzy.	• Zachęć uczestników do wykonania Ćwiczenia: „Autoocena zadłużenia”. Zastrzeż, aby uczestnicy nie dzielili się wynikiem na forum grupy. Mają go zachować dla siebie i ewentualnie podjąć kroki zaradcze, jeśli wynik wskazuje na problem z zadłużeniem i niebezpieczeństwo niewypłacalności.	Arkusze z flipcharta do zapisywania wniosków

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

25 min.: praca indywidualna i dyskusja	Praca z podrozdziałami: 7. i 8. modułu III. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziałów „Spirala zadłużenia” i „Komornika, windykator, jakie mają uprawnienia?”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałami: 9. i 10. modułu III. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziałów „Strategie wyjścia z zadłużenia” i „Podsumowanie” .	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
15 min.: ćwiczenie	Sprawdzenie zdobytej wiedzy	• Zachęć uczestników do wykonania ćwiczenia na komputerze w pliku Excel „Inwentaryzacja długów”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
5 min.: test	Sprawdzenie zdobytej wiedzy.	• Zachęć uczestników do wykonania testu cząstkowego podsumowującego III. moduł. Pogratuluj uczestnikom, którzy zaliczyli test. Z osobami, którym się to nie udało, przeanalizuj pytania i odpowiedzi, a następnie poproś o ponowne wykonanie testu. Udzielnie 4 prawidłowych odpowiedzi na 5 pytań umożliwia zaliczenie testu.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: dyskusja	Podsumowanie zmian w wiedzy i umiejętnościach osób uczestniczących i utrwalenie ich z szansą na	• Poproś uczestników, aby wskazali jedną najważniejszą rzecz, jaką zapamiętają z warsztatu, zachęć również do przytoczenia przykładów, które wdrożą w życie. • Podsumuj merytoryczną treść, wskazując na najważniejsze kwestie: różnice pomiędzy kredytem a pożyczką, konsekwencje zalegania ze spłatami, komornika a windykator, spirala zadłużenia • Zachęć uczestników do korzystania z przysługujących im praw	Notatnik

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

	realizację.	konsumenckich. Przypomnij, że przekłada się to zasoby portfela. • Poproś o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej ze wskazaniem, jakie inne tematy w zakresie edukacji finansowej byłyby interesujące dla uczestników. • W ramach pracy domowej poproś uczestników o rozmowę z co najmniej dwiema osobami, np. sąsiadką czy krewnym, i aby przekazali im wiedzę nabytą na warsztatach. • Podziękuj za aktywny udział i zakończ warsztat.	

Ćwiczenie: Kiedy pożyczanie ma sens

Przeanalizuj poniższy wykaz sytuacji, w których ludzie pożyczają pieniądze. Które z nich są uzasadnione, a które nie? Wpisz je w tabeli poniżej.

- Mieszkanie/dom
- Uruchomienie własnej firmy
- Edukacja dzieci
- Remont domu
- Ocieplenie domu
- Nowa instalacja elektryczna
- Wymiana pieca na nowy
- Święta Bożego Narodzenia
- Prezent dla wnuczka z okazji zakończenia szkoły
- Nowy samochód
- Inwestycje w srebro
- Sprzęt nagłośnieniowy do samochodu
- Obraz, który bardzo Ci się spodobał u koleżanki
- Akcje
- Hazard
- Inwestycja proponowana przez nowo poznanego znajomego
- Wakacje za granicą
- Leczenie
- Spłata posiadanej pożyczki

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

- Sprzęt sportowy
- Magiczne urządzenie do gotowania (17 w 1)
- Pościel na prezentacji
- Weekendowa wycieczka w góry

Pożyczanie z głową / Niebezpieczny dług	

Jeśli to ćwiczenia sprawia Ci trudność, omów je z trenerem przy użyciu poniższych pytań pomocniczych:

- Na co warto pożyczać?
- Dlaczego dany cel wart jest wzięcia pożyczki?
- W jakiej sytuacji finansowej można sobie pozwolić na taka pożyczkę?
- Czy jest inny sposób uzyskania danej rzeczy?
- Kiedy warto pożyczać?
- Na co nie warto pożyczać?
- Dlaczego nie warto danej rzeczy finansować z pożyczki? Kiedy nie warto pożyczać?
- Czy mogę zarabiać dzięki tez rzeczy?

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Ćwiczenie: Kalkulator kredytów

Przy użyciu kalkulatora kredytów dostępnego pod poniższym linkiem zapoznaj się z całkowitymi kosztami kredytu i wysokością miesięcznej raty dla kredytu w kwocie 50 tyś zaciągniętego na 3 lata, 5 lat i 7 lat.

LINK: https://www.bankier.pl/smart/kredyty –gotowkowe

Notatki:

Omów z trenerem wnioski z tego ćwiczenia. Jak zmienia się wielkość raty wraz z wydłużeniem okresu kredytowania?

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Scenariusz przeprowadzenia warsztatu „Bezpieczne finanse w internecie” w oparciu o IV. moduł kursu online „Pełny Portfel”

Czas trwania warsztatu: 6 godzin szkoleniowych.

Grupa docelowa: osoby o niskich kompetencjach społecznych, zainteresowane podniesieniem poziomu wiedzy i umiejętności w zakresie rozsądnego zarządzania finansami osobistymi.

Cele

1. Zaprezentowanie sposobów na bezpieczne korzystanie z produktów finansowych w internecie.
2. Przekazanie praktycznych sposobów na zabezpieczanie danych osobowych i haseł w sieci.
3. Przedstawienie typowych pułapek zastawianych przez oszustów internetowych lub telefonicznych.
4. Zapoznanie uczestników z podstawowymi zasadami bezpiecznych zakupów online.

Kompetencje uczestników po zakończeniu warsztatu

- Rozumieją, że w świecie wirtualnym należy zachować dużą ostrożność i trzymać się zasady ograniczonego zaufania.
- Potrafią wskazać typowe przestępstwa, na które są narażenie w internecie i przez telefon.
- Wiedzą, jak zapewnić sobie i bliskim bezpieczeństwo w sieci.
- Wiedzą, gdzie zwrócić się po pomoc, kiedy padną ofiarą przestępstwa, jakim jest wyłudzenie danych w internecie.

Potrzebne materiały:

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

- flipchart,
- ekran lub rzutnik,
- wydrukowane ćwiczenia,
- czyste kartki, notatnik i długopisy dla uczestników,
- komputer stacjonarny lub laptop z dostępem do internetu dla każdego uczestnika warsztatów.

Wymagane przed warsztatem

Trenerze,
zaloguj każdego uczestnika warsztatów na platformie www.onine.fiiw.pl. Następnie udostępnij uczestnikom login i hasło. Poproś o zalogowanie się na platformę i o przejście do IV. modułu kursu „Pełny Portfel".

Przebieg warsztatu

Czas i forma pracy	Cel pracy	Przebieg	Potrzebne do przeprowadzenia
30 min.: dyskusja	Integracja osób uczestniczących w warsztacie, oswojenie ich z tematyką bezpiecznych finansów.	• Przywitaj się z uczestnikami. Przedstaw się krótko i w taki sposób, aby uczestnicy czuli się przy Tobie komfortowo. Opowiedz o swoim merytorycznym przygotowaniu do przeprowadzeniu warsztatu Możesz podać jakiś szczegół, który łączy Cię z grupą	Arkusz z tematem i celami warsztatu (stworzony przed warsztatem) (Wprowadzenie jest przygotowane dla jednorazowego szkolenia. Jeśli

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA
Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		(miejsce urodzenia, wychowania, miejsce zamieszkania dziadków/rodziców). Podziękuj uczestnikom za przybycie, doceń, że poświęcają wolny czas na podniesienie wiedzy i umiejętności. • Powiedz, jaką organizację reprezentujesz, i przybliż krótko jej profil. • Przygotuj arkusz z tematem i hasłowo zapisanymi celami warsztatu, a następnie przedstaw go na forum. Umieść arkusz w sali tam, gdzie będzie widoczny dla uczestników, i odwołuj się do poszczególnych celów na arkuszu w trakcie trwania warsztatu • Wyjaśnij, że warsztat będzie realizowany według „blended learning" – czyli metody kształcenia, która łączy tradycyjne sposoby nauki na sali szkoleniowej z aktywnościami wykonywanymi przez uczestników za pomocą komputera. Uczestnicy zrealizują moduł IV. kursu online „Pełny Portfel", pracując na komputerach, jak i na forum sali szkoleniowej. • Zaproś uczestników do przedstawienia się i wskazania jednej cechy, której u siebie lubią. Taka autoprezentacja umożliwia każdemu z uczestników zabranie głosu na forum grupy i obniża atmosferę napięcia na początku warsztatu.	prowadzisz warsztaty z wybranych lub wszystkich sześciu modułów kursu „Pełny Portfel", odpowiednio dostosuj wprowadzenie i pomiń przedstawienie).

		• Zainicjuj wspólne przygotowanie zasad organizacyjnych panujących na warsztacie, czyli ustalenie tzw. kontraktu z grupą. np. nieprzerywanie sobie nawzajem, słuchanie innych uczestników i nieocenianie ich wypowiedzi, dzielenie się doświadczeniami, niekorzystanie z telefonów komórkowych (o ile nie wystąpi sytuacja awaryjna), zachowanie tajemnicy w przypadku podzielenia się prywatnymi informacjami (zasada poufności bądź też czterech ścian). • Poproś uczestników, aby wyrażali oczekiwania wobec warsztatu i zadawali pytania. Dzięki temu zajęcia będą dopasowany do ich potrzeb. • Powiedz, że żaden warsztat nie jest taki sam, jak poprzedni. Zawsze różni się w paru aspektach przez różny poziom wiedzy, doświadczenia i sytuację życiową uczestników. Celem takiego wprowadzenia jest pozytywne nastawienie uczestników wobec szkolenia, trenera i siebie nawzajem. • Powiedz uczestnikom, że wiedza zależy od ich zaangażowania i zachęć ich do dzielenia się swoim doświadczeniami w zakresie tematyki warsztatu. • Przedstaw ramy czasowe warsztatu oraz planowane przerwy.	

30 min.: dyskusja	Wprowadzenie uczestników w temat warsztatu. Dyskusja na temat produktów finansowych dostępnych w internecie; np. bankowości elektronicznej, zakupów online.	• Poproś uczestników, aby podzieli się na forum grupy przykładami produktów finansowych, jakie znają, i wypowiedzieli, czy z tych produktów można korzystać w świecie rzeczywistym czy/i w świecie wirtualnym. • Powiedz, że podstawowa zasada rozsądnego korzystania z produktów finansowych mówi o wybieraniu tylko tych produktów, których działanie jesteśmy w stanie zrozumieć. Powinniśmy zawsze poświęcić czas na edukację i zrozumienie funkcji danego produktu finansowego. •	Kartki na notatki dla uczestników, flipchart do zapisania wniosków po pracy w grupach Wskazówka: Wszystkie arkusze powstałe podczas warsztatu przyklejaj na ścianę sali szkoleniowej, tak aby uczestnicy mieli je w zasięgu wzroku przez cały czas trwania warsztatu.
30 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 1. modułu IV. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Jak bezpiecznie korzystać z produktów finansowych w Internecie?”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
10 min.: ćwiczenie	Wdrażanie zdobytej wiedzy.	• Poproś uczestników, aby się zastanowili, czy w korzystają w bezpieczny sposób z bankowości elektronicznej, czy regularnie zmienią hasła oraz czy hasła są dostatecznie silne. Zastrzeż, aby nie dzielili się informacjami o hasłach na forum grupy. Poproś o zmianę hasła w domu na odpowiednio silne.	Kartka papieru do zapisywania wniosków przez każdego uczestnika
30 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 2. modułu IV. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału • „Jak bezpiecznie robić zakupy w sieci?”.	Komputer z dostępem do Internetu dla każdego uczestnika

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

30 min.: praca w parach	Ćwiczenie umiejętności dokonywania zakupów online.	• Zaproś uczestników do ćwiczenia. • Podziel uczestników na dwuosobowe zespoły. Zadaniem każdego z nich jest dokonanie zakupów online; wyszukanie najkorzystniejszej oferty, zapoznanie się z regulaminem zakupów, sprawdzenie wiarygodności sprzedawcy i opinii o sklepie. Wskaż każdemu zespołowi produkt, która mają wyszukać; np. buty sportowe, stół dębowy, wolnowar, trampolina ogrodowa, plecak turystyczny. Ćwiczenie zakończ wtedy, gdy uczestniczy dotrą do momentu „Zamawiam”.	Komputer z dostępem do Internetu na parę uczestników
30 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 3. modułu IV. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Typowe pułapki zastawiane przez oszustów internetowych bądź telefonicznych”.	1. Komputer z dostępem do Internetu dla każdego uczestnika
10 min.: dyskusja	Zastosowanie w praktyce zdobytej wiedzy.	• Poproś uczestników o podanie przykładów pułapek zastawianych przez oszustów w sieci lub telefonicznie, z jakimi przyszło im się spotkać.	
20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 4. modułu IV. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Zasady bezpiecznego internetu, komputera i smartfonu”	Komputer z dostępem do Internetu dla każdego uczestnika
5 min.: test	Sprawdzenie zdobytej wiedzy.	• Zachęć uczestników do wykonania testu cząstkowego, podsumowującego IV. moduł. Pogratuluj uczestnikom, którzy zaliczyli test, z osobami, którym się nie udało, przeanalizuj pytania	Komputer z dostępem do Internetu dla każdego uczestnika

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		i odpowiedzi, a następnie poproś o ponowne wykonanie testu. Udzielnie 4 prawidłowych odpowiedzi na 5 pytań umożliwia jego zaliczenie.	
15 min.: dyskusja	Podsumowanie wiedzy i umiejętności nabytych przez uczestników i utrwalenie jej z szansą na realizację.	• Poproś uczestników, aby wskazali jedną najważniejszą rzecz, jaką zapamiętają z warsztatu, zachęć również do przytoczenia przykładów, które wdrożą w życie. • Podsumuj merytoryczną treść, wskazując na najważniejsze kwestie: zasady bezpiecznego korzystania z produktów finansowych w internecie, bezpieczne zakupy online, dbanie o bezpieczeństwo swoich danych w sieci. • Zachęć uczestników do stosowania się do zasad bezpiecznego korzystania z internetu. Porównaj świat wirtualny ze światem rzeczywistym. • Poproś o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej ze wskazaniem, jakie inne tematy w zakresie edukacji finansowej byłyby interesujące dla uczestników. • W ramach pracy domowej poproś uczestników, aby porozmawiali z co najmniej dwiema osobami, np. z sąsiadką czy krewnym, i przekazali im wiedzę nabytą na warsztatach. • Podziękuj za aktywny udział i zakończ warsztat.	

Scenariusz przeprowadzenia warsztatu „Prawa konsumenta” w oparciu o V. moduł kursu online „Pełny Portfel”

Czas trwania warsztatu: 6 godzin szkoleniowych.

Grupa docelowa: osoby o niskich umiejętnościach i kompetencjach społecznych, zainteresowane podniesieniem poziomu wiedzy i umiejętności w zakresie rozsądnego zarządzania finansami osobistymi.

Cele

1. Przedstawienie podstawowych pojęć związanych z prawami konsumentów.
2. Zapoznanie uczestników ze sposobami odstąpienia od umowy zawartej na odległość i terminami, w których mogą to zrobić.
3. Zaprezentowanie uczestnikom sposobów na reklamację towarów i usług.
4. Podniesienie świadomości uczestników w zakresie zawierania i podpisywania umów.

Kompetencje uczestników po zakończeniu warsztatu

- Rozumieją, że mądre korzystanie z praw konsumenckich pozytywnie wpływa na ich finanse osobiste.
- Potrafią odstąpić od umowy zawartej przez internet lub poza lokalem przedsiębiorcy.
- Wiedzą, czym różni się gwarancja od rękojmi.
- Wiedzą, w jakich instytucjach czy organizacjach w ich miejscu zamieszkania szukać wsparcia w kwestii ochrony praw konsumentów.

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Potrzebne materiały:

- flipchart,
- ekran lub rzutnik,
- wydrukowane ćwiczenia,
- czyste kartki, notatnik i długopisy dla uczestników,
- komputer stacjonarny lub laptop z dostępem do internetu dla każdego uczestnika warsztatów.

Wymagane przed warsztatem

Trenerze,
zaloguj każdego uczestnika warsztatów na platformie www.onine.fiiw.pl. Następnie udostępnij uczestnikom login i hasło. Poproś o zalogowanie się na platformę i o przejście do V. modułu kursu „Pełny Portfel".

Przebieg warsztatu

Czas i forma pracy	Cel warsztatów	Przebieg	Potrzebne do przeprowadzenia
30 min.: dyskusja	Integracja osób uczestniczących w szkoleniu, oswojenie ich z	• Przywitaj się z uczestnikami. Przedstaw się krótko i w taki sposób, aby uczestnicy czuli się przy Tobie komfortowo. Możesz podać jakiś szczegół, który łączy Cię z grupą (miejsce urodzenia, wychowania, miejsce zamieszkania dziadków/rodziców). Podziękuj uczestnikom	Arkusz z tematem i celami warsztatu (stworzony przed warsztatem)

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA
Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

	tematyką bezpiecznych finansów.	za przybycie, doceń, że poświęcają wolny czas na podniesienie wiedzy i umiejętności. • Powiedz, jaką organizację reprezentujesz, i przybliż krótko jej profil. • Przygotuj arkusz z tematem i hasłowo zapisanymi celami warsztatu, a następnie przedstaw go na forum. Umieść arkusz w sali tam, gdzie będzie widoczny dla uczestników, i odwołuj się do poszczególnych celów na arkuszu.. • Wyjaśnij, że warsztat będzie realizowany według „blended learning" – czyli metody kształcenia, która łączy tradycyjne sposoby nauki na sali szkoleniowej z aktywnościami wykonywanymi przez uczestników za pomocą komputera. Uczestnicy zrealizują moduł V kursu online „Pełny Portfel", pracując na komputerach, jak i na forum sali szkoleniowej. • Zaproś uczestników do przedstawienia się i wskazania jednej cechy, której u siebie lubią. Taka autoprezentacja umożliwia każdemu z uczestników zabranie głosu na forum grupy i obniża atmosferę napięcia na początku warsztatu. • Zainicjuj wspólne przygotowanie zasad organizacyjnych panujących na warsztacie, czyli ustalenie tzw. kontraktu z grupą. np. nieprzerywanie sobie nawzajem, słuchanie innych uczestników i nieocenianie ich wypowiedzi, dzielenie się doświadczeniami, niekorzystanie z telefonów komórkowych (o ile nie wystąpi sytuacja awaryjna), zachowanie tajemnicy w przypadku podzielenia się prywatnymi informacjami (zasada poufności bądź też czterech ścian).	(Wprowadzenie jest przygotowane dla jednorazowego szkolenia. Jeśli prowadzisz warsztaty z wybranych lub wszystkich sześciu modułów kursu „Pełny Portfel", odpowiednio dostosuj wprowadzenie i pomiń przedstawienie).

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		• Poproś uczestników, aby wyrażali oczekiwania wobec warsztatu i zadawali pytania. Dzięki temu zajęcia będą dopasowany do ich potrzeb. • Powiedz, że żaden warsztat nie jest taki sam, jak poprzedni. Zawsze różni się w paru aspektach przez różny poziom wiedzy, doświadczenia i sytuację życiową uczestników. Celem takiego wprowadzenia jest pozytywne nastawienie uczestników wobec szkolenia, trenera i siebie nawzajem. Powiedz uczestnikom, że wiedza zależy od ich zaangażowania i zachęć ich do dzielenia się swoim doświadczeniami w zakresie tematyki warsztatu. • Przedstaw ramy czasowe warsztatu oraz planowane przerwy.	
30 min.: dyskusja	Wprowadzenie uczestników w tematykę warsztatu. Dyskusja na temat podstawowych pojęć związanych z prawami konsumentów.	• Poproś uczestników, aby zaprezentowali swoją definicję słowa ”konsument”. Poproś uczestników o przedstawienie sytuacji, w których korzystali z ochrony konsumenckiej.	Kartki na notatki dla osób uczestniczących, flipchart do zapisania wniosków Wskazówka: Wszystkie arkusze powstałe podczas warsztatu przyklejaj na ścianę sali szkoleniowej, tak aby uczestnicy mieli je w zasięgu wzroku przez cały czas trwania warsztatu.
30 min.:	Praca z	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału	Komputer z dostępem do

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA
Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

praca indywidualna	podrozdziałem 1. modułu V. kursu „Pełny Portfel”.	• „Podstawowe prawa konsumenta”.	internetu dla każdego uczestnika
10 min.: ćwiczenie	Zastosowanie zdobytej wiedzy	• Rozdaj uczestnikom wydrukowane Ćwiczenie 1. Zachęć uczestników do znalezienia w internecie informacji o miejscu i godzinach urzędowania Miejskiego Rzecznika Praw Konsumentów i kiedy odbywają się darmowe porady prawne w ich miejscowości.	Wydrukowane Ćwiczenie 1.
30 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 2. modułu V. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału • „Prawo do zmiany decyzji”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
15 min.: praca w grupach	Ćwiczenie.	• Zaproś uczestników do ćwiczenia. • Podziel uczestników na 3– lub 4 –osobowe zespoły. Rozdaj im wydrukowane Ćwiczenie 2. Zaproś na prezentację Modułu V. Poproś uczestników, aby podczas pracy w grupie zanotowali wszystkie sposoby, jakie stosują organizatorzy prezentacji produktowych, w celu przyciągnięcia osób na prezentację. Zachęć przedstawiciela każdej grupy do podzielania się wynikami pracy w grupach i zaproponuj przygotowanie listy wniosków, dlaczego nie warto uczestniczyć w prezentacjach produktowych.	Wydrukowane Ćwiczenie 2.
30 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 3. Modułu V. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Gwarancja a rękojmia”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

30 min.: ćwiczenie	Zastosowanie w praktyce zdobytej wiedzy.	• Rozdaj uczestnikom wydrukowane Ćwiczenie 3. Poproś o wypełnienie formularza reklamacji z tytułu rękojmi według następujących danych: Dane Towar: buty Czas, który upłynął od zakupu: 4 miesiące Wada: odpadła kokarda stanowiąca element dekoracyjny buta Żądanie: naprawa buta Sklep: Nina Shoes Adres: ul. Sienkiewicza 13 Łomża	Wydrukowane Ćwiczenie 3. Reklamacja z tytułu rękojmi. Moduł V.
20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 4. modułu V. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Zrozum, zanim podpiszesz”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
5 min.: test	Sprawdzenie zdobytej wiedzy.	• Zachęć uczestników do wykonania testu cząstkowego podsumowującego V. moduł. Pogratuluj uczestnikom, którzy zaliczyli test. Z osobami, którym się to nie udało, przeanalizuj pytania i odpowiedzi, a następnie poproś o ponowne wykonanie testu. Udzielnie 4 prawidłowych odpowiedzi na 5 pytań umożliwia zaliczenie testu.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
30 min.: dyskusja	Podsumowanie zmian w wiedzy i umiejętnościach osób	• Poproś uczestników, aby wskazali jedną najważniejszą rzecz, jaką zapamiętają z warsztatu, zachęć również do przytoczenia przykładów, które wdrożą w życie.	Notatnik

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

	uczestniczących i utrwalenie ich z szansą na realizację.	• Podsumuj merytoryczną treść, wskazując na najważniejsze kwestie: prawo do zmiany decyzji w przypadku zakupów online i poza lokalem przedsiębiorcy, zasady składania reklamacji: gwarancja i rękojmia, świadome podpisywanie umów. • Zachęć uczestników do korzystania z przysługujących im praw konsumenckich. Przypomnij, że przekłada się to zasoby portfela. • Poproś o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej ze wskazaniem, jakie inne tematy w zakresie edukacji finansowej byłyby interesujące dla uczestników. • W ramach pracy domowej poproś uczestników o rozmowę z co najmniej dwiema osobami, np. sąsiadką czy krewnym, i przekazali im wiedzę nabytą na warsztatach. • Podziękuj za aktywny udział w i zakończ warsztat.	

Ćwiczenie: Instytucje pomocowe

Czy wiesz, gdzie w Twojej okolicy możesz skorzystać z bezpłatnych porad konsumenckich i porad prawnych? Twoim zadaniem jest wyszukanie i zapisanie ich poniżej.

Siedziby i godziny urzędowania **Miejskiego Rzecznika Praw Konsumenta** w Twojej miejscowości lub Dzielnicy:

Kiedy w Twoim Ratuszu czy Urzędzie Miasta pracuje prawnik i udziela darmowych porad prawnych?

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Ćwiczenie: Zaproszenia na prezentację

Zapoznaj się z przykładowymi zaproszeniami na prezentacje i zanotuj wszystkie sposoby, jakie stosują organizatorzy, aby przyciągnąć uczestników. Zapisz też informacje, które są niejasne lub mogą być mylące.

ZAPRASZAMY
PAŃSTWA SERDECZNIE
NA KAWĘ I CIASTKA
Wstęp wolny!
Jednorazowo!
KAŻDY DOROSŁY KLIENT OTRZYMA
W PREZENCIE WARTOŚCIOWY
JAPOŃSKI ZEGAREK
KAŻDE MAŁŻEŃSTWO
otrzyma prezent
za przybycie na spotkanie
NIESPODZIANKĘ
OBECNI NA PREZENTACJI
LOSUJĄ
TELEWIZOR
!
Pozwólcie sobie Państwo na spędzenie 50-ciu minut w miłej i swobodnej atmosferze spotkania informacyjno-reklamowego. Zaproszenie to nie jest dostarczane do każdego – przyprowadzcie krewnych i znajomych.
WSTĘP TYLKO DLA DOROSŁYCH OD 21 LAT
Możliwość ratalnego
zakupu na miejscu

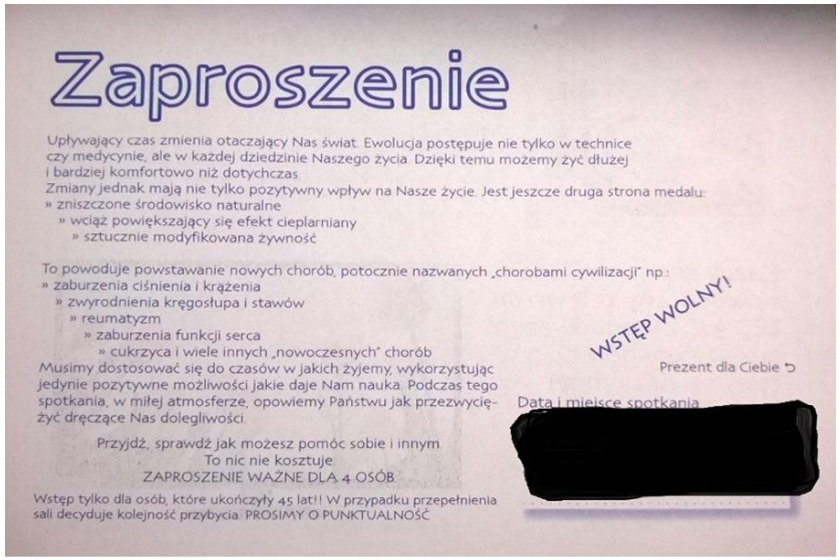

Zaproszenie

Upływający czas zmienia otaczający Nas świat. Ewolucja postępuje nie tylko w technice czy medycynie, ale w każdej dziedzinie Naszego życia. Dzięki temu możemy żyć dłużej i bardziej komfortowo niż dotychczas.
Zmiany jednak mają nie tylko pozytywny wpływ na Nasze życie. Jest jeszcze druga strona medalu:
» zniszczone środowisko naturalne
» wciąż powiększający się efekt cieplarniany
» sztucznie modyfikowana żywność

To powoduje powstawanie nowych chorób, potocznie nazwanych „chorobami cywilizacji" np.:
» zaburzenia ciśnienia i krążenia
» zwyrodnienia kręgosłupa i stawów
» reumatyzm
» zaburzenia funkcji serca
» cukrzyca i wiele innych „nowoczesnych" chorób

Musimy dostosować się do czasów w jakich żyjemy, wykorzystując jedynie pozytywne możliwości jakie daje Nam nauka. Podczas tego spotkania, w miłej atmosferze, opowiemy Państwu jak przezwyciężyć dręczące Nas dolegliwości.

Przyjdź, sprawdź jak możesz pomóc sobie i innym.
To nic nie kosztuje.
ZAPROSZENIE WAŻNE DLA 4 OSÓB

Wstęp tylko dla osób, które ukończyły 45 lat!! W przypadku przepełnienia sali decyduje kolejność przybycia. PROSIMY O PUNKTUALNOŚĆ

WSTĘP WOLNY!

Prezent dla Ciebie

Data i miejsce spotkania

UPOMINKI DLA PAŃSTWA

PedEgg

W formie podziękowania za przybycie każdy Gość otrzyma od Naszych sponsorów **PedEgg**

PedEgg to najnowszy i najszybszy sposób by bez problemu i bałaganu mieć gładkie oraz zdrowe stopy. Sekret skuteczności PedEgg to precyzyjne minipilniczki, które delikatnie usuwają zgrubienia i martwy naskórek, tak by przywrócić stopom niewiarygodnie gładki wygląd dziecięcej skóry i komfort jaki każdy z nas uwielbia.

Każdy klient otrzyma **nowoczesny telewizor LED 32"** z wbudowanym dekoderem do odbioru telewizji naziemnej. Telewizor umożliwi Ci oglądanie Twoich ulubionych programów i seriali w bardzo wysokiej jakości.

Ćwiczenie: Reklamacja z tytułu rękojmi

……
miejscowość, data

(imię i nazwisko konsumenta, adres zamieszkania)

---(nazwa i adres siedziby przedsiębiorcy)

R E K L A M A C J A
z tytułu rękojmi

W dniu ..... r. zawarła/em z Państwem umowę sprzedaży rzeczy: ……..... za kwotę ..... PLN. Niestety, przedmiotowy towar posiada obecnie następujące wady:

-
-

Z uwagi na ww. wady, zgodnie z treścią przepisu art. 560 i 561 ustawy z dnia 24 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U.2016.380) żądam:

- wymiany towaru na nowy* (art. 561 § 1)
- nieodpłatną naprawę towaru* (art. 561 § 1)
- obniżenia ceny towaru o kwotę …….. (słownie: ……) zł, proszę o zwrot podanej kwoty na rachunek: ……/przekazem pocztowym na mój adres* (art. 560 § 1)
- odstępuję od umowy i proszę o zwrot ceny towaru na rachunek ……/ przekazem pocztowym na mój adres* (art. 560 § 1)

Z poważaniem,

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

*niepotrzebne skreślić
http://www.federacja-konsumentow.org.pl/39,sprzedaz-konsumencka.html

Scenariusz przeprowadzenia warsztatu „Cele finansowe” w oparciu o VI. moduł kursu online Pełny Portfel

Czas trwania warsztatu: 6 godziny szkoleniowych

Grupa docelowa: osoby o niskich kompetencjach społecznych, zainteresowane podniesieniem poziomu wiedzy i umiejętności w zakresie rozsądnego zarządzania finansami osobistymi.

Cele

1. Zaprezentowanie potrzeby planowania i realizowania celów finansowych.
2. Zapoznanie uczestników z metodą SMART.
3. Zaprezentowanie uczestnikom sposobów na utrzymanie motywacji w świadomym zarządzani finansami osobistymi.
4. Podniesienie świadomości uczestników w zakresie angażowania członków rodzinny w zarządzanie budżetem rodzinnym.

Kompetencje uczestników po zakończeniu warsztatu

- Umieją rozróżnić potrzebę od zachcianki.
- Rozumieją, że świadome zarządzanie finansami osobistymi opiera się na planowaniu finansowym i wyznaczaniu celów.
- Potrafią zaplanować cel finansowy według metody SMART.
- Wiedzą jak zaangażować członków rodziny w planowanie finansowe.
- Wiedzą jak unikać błędów w planowaniu finansowym.
- Znają zasadę małych kroków.

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Potrzebne materiały:

- flipchart,
- ekran lub rzutnik,
- wydrukowane ćwiczenia,
- czyste kartki, notatnik i długopisy dla uczestników, komputer stacjonarny lub laptop z dostępem do internetu dla każdego uczestnika warsztatów.

Wymagane przed warsztatem:

Trenerze,
zaloguj każdego uczestnika warsztatów na platformie www.onine.fiiw.pl , na początku warsztatów udostępnij uczestnikom login i hasło i poproś o zalogowanie się na platformie i przejście do VI. modułu kursu „Pełny Portfel".

Przebieg warsztatu:

Czas i forma pracy	**Cel warsztatów**	**Przebieg**	**Potrzebne do przeprowadzenia**
30 min.: dyskusja	Integracja osób uczestniczących w szkoleniu, oswojenie z tematyką.	• Przywitaj się z uczestnikami. Przedstaw się krótko i w taki sposób, aby uczestnicy czuli się przy Tobie komfortowo. Zaprezentuj swoje merytoryczne przygotowanie do przeprowadzania warsztatu. Możesz podać jakiś szczegół, który łączy Cię z grupą (miejsce urodzenia, wychowania, miejsce zamieszkania	Arkusz z tematem i celami warsztatu (stworzony przed warsztatem) (Wprowadzenie jest

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA
Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		dziadków/rodziców). Podziękuj uczestnikom za przybycie, doceń, że poświęcają wolny czas na podniesienie wiedzy i umiejętności. • Powiedz, jaką organizację reprezentujesz, i przybliż krótko jej profil. • Przygotuj arkusz z tematem i hasłowo zapisanymi celami warsztatu, a następnie przedstaw go na forum. Umieść arkusz w sali tam, gdzie będzie widoczny dla uczestników, i odwołuj się do poszczególnych celów na arkuszu.. • Wyjaśnij, że warsztat będzie realizowany według „blended learning" – czyli metody kształcenia, która łączy tradycyjne sposoby nauki na sali szkoleniowej z aktywnościami wykonywanymi przez uczestników za pomocą komputera. Uczestnicy zrealizują moduł V kursu online „Pełny Portfel", pracując na komputerach, jak i na forum sali szkoleniowej. • Zaproś uczestników do przedstawienia się i wskazania jednej cechy, której u siebie lubią. Taka autoprezentacja umożliwia każdemu z uczestników zabranie głosu na forum grupy i obniża atmosferę napięcia na początku warsztatu. • Zainicjuj wspólne przygotowanie zasad organizacyjnych panujących na warsztacie, czyli ustalenie tzw. kontraktu z grupą. np. nieprzerywanie sobie nawzajem, słuchanie innych uczestników i nieocenianie ich wypowiedzi, dzielenie się doświadczeniami, niekorzystanie z telefonów komórkowych (o ile nie wystąpi sytuacja awaryjna), zachowanie tajemnicy w przypadku podzielenia się prywatnymi informacjami (zasada poufności bądź też czterech ścian).	przygotowane dla jednorazowego szkolenia. Jeśli prowadzisz warsztaty z wybranych lub wszystkich sześciu modułów kursu „Pełny Portfel", odpowiednio dostosuj wprowadzenie i pomiń przedstawienie).

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		• Poproś uczestników, aby wyrażali oczekiwania wobec warsztatu i zadawali pytania. Dzięki temu zajęcia będą dopasowany do ich potrzeb. • Powiedz, że żaden warsztat nie jest taki sam, jak poprzedni. Zawsze różni się w paru aspektach przez różny poziom wiedzy, doświadczenia i sytuację życiową uczestników. Celem takiego wprowadzenia jest pozytywne nastawienie uczestników wobec szkolenia, trenera i siebie nawzajem. Powiedz uczestnikom, że wiedza zależy od ich zaangażowania i zachęć ich do dzielenia się swoim doświadczeniami w zakresie tematyki warsztatu. • Przedstaw ramy czasowe warsztatu oraz planowane przerwy.	
20 min.: dyskusja	Wprowadzenie uczestników w tematykę warsztatu. Dyskusja na temat określania celów finansowych.	• Zapytaj uczestników, jakie są ich cele finansowe i dlaczego tak naprawdę chcą się nauczyć, jak lepiej zarządzać budżetem domowym. Mimo że pytanie brzmi błaho, to znalezienie odpowiedzi na: „Dlaczego i po co chcę lepiej swoimi zarządzać finansami osobistymi?” jest kluczową kwestią. Odpowiedź na nasze „dlaczego” jest naszym drogowskazem i pomaga utrzymać motywację w zarządzaniu finansami. Przykładami odpowiedzi mogą być: większe mieszkania, spłata zadłużenia, edukacja dzieci, spokojna starość. Każda z tych odpowiedzi jest prawidłowa, ponieważ wszyscy mamy swoje indywidualne plany i pragnienia.	Kartki na notatki dla osób uczestniczących Flipchart do zapisania wniosków Wskazówka: Wszystkie arkusze powstałe podczas warsztatu przyklejaj na ścianę sali szkoleniowej, tak aby uczestnicy mieli je w zasięgu wzroku przez cały czas trwania warsztatu.
15 min.: praca	Praca z podrozdziałem 1.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Ustalanie realnych celów”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA
Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

indywidualna	modułu VI. kursu „Pełny Portfel”.		uczestnika
10 min.: ćwiczenie, praca indywidualna i dyskusja	Zastosowanie zdobytej wiedzy.	• Zachęć uczestników do wykonania Ćwiczenia 1.: „Potrzeby i zachcianki”. Poproś uczestników o podzielenie się wnioskami z wykonanego ćwiczenia.	Wydrukowane Ćwiczenie 1.
20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 2. modułu VI. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Majątek netto”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: praca indywidualna	Ćwiczenie.	• Zachęć uczestników do wykonania Ćwiczenia 1.: „Majątek netto”. Możesz rozdać wydrukowane materiały lub poprosić uczestników o wypełnianie pliku Excel na komputerze. • Zadaniem uczestników jest wpisanie w rubrykę „Aktywa” wszystkiego, co posiadają. Np. domu, mieszkania, ziemi, lokalu usługowego, lokaty itp. W kolumnie „Wartość” uczestnicy wpisują kwoty, za które mogliby te rzeczy spieniężyć. W kolumnie „Długi” uczestnicy wpisują swoje zobowiązania, np. chwilówka, kredyt, komornik. W kolumnie „Wartość” wpisują aktualną kwotę do spłaty. • Zachęć uczestników, aby powtarzali wykonanie ćwiczenia co najmniej raz w roku. Wtedy mogą się zorientować, czy wartość ich majątku rośnie czy spada.	Komputer z dostępem do internetu

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

20 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 3. modułu VI. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Plan naprawy finansów”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
20 min.: praca indywidualna	Zastosowanie w praktyce zdobytej wiedzy.	• Zachęć uczestników do rozpoczęcia pracy nad indywidualnym planem naprawy finansów. Nie oczekuj, iż uczestnicy przygotują cały plan podczas warsztatów; prawdopodobnie jest to ich pierwsze spotkanie z takim dokumentem. Zaproponuj uczestnikom, aby zabrali dokument do domu i wspólnie z domownikami zaplanowani finanse na następne miesiące.	Wydrukowane Ćwiczenie 2.: „Plan naprawy finansów”
30 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałami: 4. i 5. modułu VI. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziałów: „Jak unikać błędów w zakładaniu celów finansowych?” i „Jak angażować członków rodziny?”	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
25 min.: praca w grupach	Zastosowanie w praktyce zdobytej wiedzy.	• Podziel uczestników na 3– lub 4 –osobowe grupy. Zaproś ich do pracy w grupach nad Ćwiczeniem 5.: „Zasady finansowe rodziny”. Poproś każdą grupę o wymyślenie 8 przykładów zasad finansowych. Następnie zwołaj przedstawiciela każdej grupy do zaprezentowania proponowanych zasad na forum. Uczestnicy, mając gotowe przykłady zasad finansowych, łatwiej będą mogli przeprowadzić podobne ćwiczenie w domu. Zachęć ich to takiego działania.	Arkusz papieru dla każdej grupy

15 min.: praca indywidualna i dyskusja	Praca z podrozdziałami: 6. i 7. modułu VI. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziałów: „Moc metody małych kroków” i „Psychologiczne aspekty świadomego zarządzania finansami”. • Porozmawiaj z uczestnikami na temat roli psychologii w zarządzania finansami. Często nasze decyzje finansowe wynikają ze stanu psychicznego, który może prowadzić do błędnych decyzji finansowych.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
25 min.: praca indywidualna	Praca z podrozdziałem 8. Modułu VI. kursu „Pełny Portfel”.	• Zaproś uczestników do zapoznania się z treścią podrozdziału „Jak utrzymać dobre praktyki w zarządzaniu budżetem domowym”.	Komputer z dostępem do internetu dla każdego uczestnika
5 min.: test	Sprawdzenie zdobytej wiedzy.	• Zachęć uczestników do wykonania testu cząstkowego podsumowującego 6 moduł. Pogratuluj uczestnikom, którzy zaliczyli test. Z osobami, którym się nie udało, przeanalizuj pytania i odpowiedzi. Poproś o ponowne wykonanie testu. Udzielnie 4 prawidłowych odpowiedzi na 5 pytań umożliwia jego zaliczenie.	Komputer z dostępem do Internetu dla każdego uczestnika
25 min.: dyskusja	Podsumowanie zmian w wiedzy i umiejętnościach osób uczestniczących i utrwalenie ich z szansą na realizację.	• Poproś uczestników, aby wskazali jedną najważniejszą rzecz, jaką zapamiętają z warsztatu, zachęć również do przytoczenia przykładów, które wdrożą w życie. • Podsumuj merytoryczną treść wskazując najważniejsze kwestie: planowanie finansowe, wyznaczania celów finansowych SMART, zasada małych kroków, angażowanie członków rodziny. • Zachęć uczestników do korzystania ze swoich praw jako konsumentów, powiedz, że przekłada się to na zasoby portfela. • Poproś o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej ze wskazaniem, jakie	Notatnik

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

		inne tematy w zakresie edukacji finansowej byłby interesujące dla uczestników. • Jako zadanie domowe poproś uczestników aby porozmawiali z co najmniej dwiema osobami, np. sąsiadką lub krewnym, i przekazali im wiedzę z warsztatu. • Podziękuj za aktywny udział i zakończ warsztat.	

Ćwiczenie: Potrzeby i zachcianki

W poniższej tabeli zapisz swoje aktualne potrzeby i zachcianki.

Punkty zapisane w potrzebach możesz zacząć traktować jako swoje cele finansowe.

CELE FINANSOWE – POTRZEBY VERSUS ZACHCIANKI	
POTRZEBY	ZACHCIANKI

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Ćwiczenie: Moje cele finansowe SMART

Moje cele finansowe SMART:

Dodatkowo zapisz swoje cele finansowe w poniższej tabelce.

CELE FINANSOWE RODZINY				
Cele finansowe		**Jaką kwotę potrzebuję?**	**Kiedy chcę go zrealizować?**	**Jak ważne są poszczególne cele i dlaczego?** (skala: od 1 – najważniejszy do 6 – najmniej ważny)
Do 6 mcy				
Do roku				
Powyżej roku				

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel” w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Ćwiczenie: Mój majątek netto

Aktywa – Czyli wszystko co posiadasz	**Wartość** (cena na dzień dzisiejszy)	**Zobowiązania** – długi	**Wartość** (kwota pozostała do spłaty)	**Majątek netto**
Mieszkanie/dom		Kredyt gotówkowy		
Nieruchomość na wynajem		Kredyt hipoteczny		
Meble wolnotojące		Karta kredytowa		
AGD		Chwilówka		
RTV i elektronika		Pożyczka od rodziny		
Samochód				
Inne środki transportu				
Biżuteria				
Akcje, obligacje, lokaty itp.				

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Obce waluty				
Gotówka				

Ćwiczenie: Plan naprawy finansów

POTRZEBY I OCZEKIWANIA

Część A

1.1	Jakie są potrzeby osoby/ rodziny? Jakie są pragnienia? Jakie cele finansowe mogłaby rodzina osiągnąć do końca roku?

1.2	Jaka jest aktualna sytuacja finansowa rodziny tj. źródła dochodu, wydatki, zadłużenie

FUNDACJA INNOWACJA i WIEDZA

Fundacja Innowacja i Wiedza testuje model wsparcia „Pełny portfel" w ramach powierzonego grantu dofinansowanego z projektu „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych", realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

1.3	Informacje dodatkowe (należy dodać wszelkie kluczowe informacje dodatkowe które mogą wpłyną na tworzenie planu naprawczego i formułowania celów finansowych osoby indywidualnej/ rodziny)

PLAN FINANSOWY

CZĘŚĆ B

2.1	Okres trwania planu

2.2	Cel główny planu

2.3	Cele szczegółowe planu

2.4	Powyższe cele zostaną osiągnięte poprzez (w punktach)

2.5	Możliwe trudności w realizacji planu i sposoby ich rozwiązania

2.6	Motywacja

Ćwiczenie: Zasady finansowe rodziny

Poniżej zapisz zasady finansowe, które będą obowiązywać w Twoim gospodarstwie domowym.